

УДК 658.589-047.44

Лохман Н.В.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри підприємництва і торгівлі
Донецького національного університету економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського
(м. Кривий Ріг)

ВИЗНАЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ ЙОГО ІННОВАЦІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ

У статті надано визначення понять «інноваційна компетентність підприємства», «інноваційна компетенція підприємства». Визначена інноваційна компетентність підприємства, яка враховує інноваційні компетенції: інноваційне бачення розвитку підприємства; інноваційну стратегію підприємства; інноваційний потенціал підприємства; інноваційну інфраструктуру підприємства; інноваційну активність підприємства; інвестиційне забезпечення інноваційної діяльності; допустимість інноваційних ризиків. Розроблено карту оцінки інноваційних компетенцій підприємства. Запропоновано шляхи розвитку інноваційних компетенцій підприємства, які прив'язані до окремої компетенції.

Ключові слова: інноваційна компетентність, інноваційна компетенція, оцінка інноваційних компетенцій, розвиток інноваційних компетенцій, підприємство.

Лохман Н.В. ОПРЕДЕЛЕНИЕ ИННОВАЦИОННОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ НА ОСНОВЕ ЕГО ИННОВАЦИОННЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ

В статье представлено определение понятий «инновационная компетентность предприятия», «инновационная компетенция предприятия». Определена инновационная компетентность предприятия, которая учитывает инновационные компетенции: инновационное видение развития предприятия; инновационную стратегию предприятия; инновационный потенциал предприятия; инновационную инфраструктуру предприятия; инновационную активность предприятия; инвестиционное обеспечение инновационной деятельности; допустимость инновационных рисков. Разработана карта оценки инновационных компетенций предприятия, которые привязаны к отдельной компетенции.

Ключевые слова: инновационная компетентность, инновационная компетенция, оценка инновационных компетенций, развитие инновационных компетенций, предприятие.

Lokhman N.V. DETERMINATION OF INNOVATIVE COMPETENCY OF THE ENTERPRISE ON BASIS OF ITS INNOVATIONAL COMPETENCES

The definition of concepts "innovative competence of the enterprise", "innovative competence of the enterprise" is given. The innovation competence of the enterprise, which takes into account innovative competencies, is determined: innovative vision of enterprise development; Innovative strategy of the enterprise; Innovative potential of the enterprise; Innovation infrastructure of the enterprise; Innovative activity of the enterprise; Investment support of innovation activity; Admissibility of innovative risks. A map of the assessment of innovative competencies of the enterprise is developed. The ways of development of innovative competencies of the enterprise, which are tied to the separate competence, are offered.

Keywords: innovative competence, innovative competence, assessment of innovative competences, development of innovative competencies, enterprise.

Постановка проблеми. Цілеспрямована інноваційна діяльність підприємств сьогодні виступає важливою передумовою соціально-економічного розвитку України. На сучасному етапі перед підприємствами постають питання щодо підвищення власної конкурентоспроможності та ефективного використання ресурсного потенціалу, що повинно призвести до успішного і тривалого існування підприємств в умовах наявної конкурентної боротьби. Одним із напрямів вирішення цих питань є формування інноваційної компетентності підприємства, що є складником загальної політики розвитку підприємства і вимагає уваги з боку керівництва.

Здатність до інновацій є невід'ємною умовою розвитку будь-якого підприємства. Деякі підприємства розглядають нововведення як центральний елемент своєї стратегії. Такі підприємства залежать від ринкової позиції, необхідної для того, щоб підтримувати свою конкурентоспроможність, тому потребують постійної появи нових знань про продукти і послуги. Вони використовують управління знаннями для координації спільної діяльності працівників із метою генерації нових ідей [1, с. 40].

Пошук шляхів матеріалізації корпоративних знань і досвіду шляхом їхнього перетворення в інноваційні продукти, процеси та послуги з новими спо-

живчими властивостями зумовив виникнення нової концепції – компетенції підприємства. Компетенція підприємства є унікальною для підприємства сукупністю знань, навичок, досвіду та організаційних зв'язків, які в поєднанні з ресурсами й технологіями забезпечують його неповторність у конкурентному середовищі. Ядром конкурентних переваг стають створені підприємством ключові сфери компетенції, і кожна з них є окремою галуззю знань [2, с. 175].

Отже, сьогодні слід зупинитися на визначенні інноваційних компетенцій, які повинні мати достатній рівень і постійно розвиватися.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні аспекти понять компетентності та компетенції та безпосередньо інноваційної компетентності підприємства розглядаються багатьма вченими, серед яких – О.В. Вартанова, Ж.В. Расказова, Ю.М. Мельник, В.Ю. Вострякова, І.Г. Яненкова та ін., однак погляди на питання щодо взаємозв'язку та взаємозалежності інноваційної компетентності та інноваційних компетенцій підприємства неоднозначні.

Терміни «компетенція», «компетентність» розглядаються в різних галузях знань, а саме в освіті, психології, філософії, менеджменті тощо.

З точки зору Ж.В. Расказової, різноманіття підходів до визначення понять «компетенція» і «компе-

тентність» не дає їх однозначного тлумачення. Але очевидним є той факт, що компетентність як результат передбачає набір певних компетенцій [3].

Компетенція – це не просто набір знань і вмінь, а ціла система, що зв'язує їх воедино, тоді як компетентність – це здатність суб'єкту до самореалізації в будь-якій діяльності на основі сформованих компетенцій. Отже, ми можемо говорити про те, що поняття компетенція і компетентність є багатоконпонентними [4].

Можна й далі приводити дефініції інших авторів щодо компетенцій і компетентностей, але очевидним є той факт, що компетентність є інтегральним поняттям, що включає різні компетенції, тому далі зупинимося на аналізі понять «компетенція підприємства» та «компетентність підприємства»

На думку Ю.М. Мельника, компетенція – специфічні навички і вміння, якими володіє підприємство [5, с. 69]. Схожої думки дотримується і О.В. Вартанова: «Під компетенцією підприємства розуміється унікальна сукупність знань, навичок, досвіду й організаційних зв'язків, які у поєднанні з ресурсами і технологіями формують основу одержання підприємством конкурентних переваг та забезпечення його ринкового успіху. Компетенція підприємства втілюється в інноваційних продуктах, процесах та послугах із новими споживчими властивостями та може бути сформована та розвинена шляхом управління знаннями в інноваційних процесах [1, с. 38].

В.Ю. Вострякова ідентифікує компетенцію підприємства (організації) як невід'ємний складник стратегічних активів сучасного підприємства, яка віддзеркалює комплекс колективного знання, досвіду та здібностей підприємства, що у поєднанні з унікальною технологією дає змогу створювати та підтримувати конкурентні переваги і збільшувати неповторну відмінність підприємства у певному ринковому оточенні [6].

І.Г. Яненко виділяє організаційний рівень формування компетенції підприємства, на якому в рамках процесів акумулювання й навчання індивідуальні компетенції за допомогою механізмів залучення та взаємодії співробітників перетворюються на здатності, що дають змогу підприємству в довгостроковій перспективі формувати стійкі конкурентні переваги. Серед найбільш запитуваних варто виділити здатність до інновацій, пріоритетність, підтримку, комбінації [7, с. 176].

Дослідження наукових публікацій із питань визначення компетенції підприємства дало змогу зробити висновок про інноваційну спрямованість компетенцій підприємства, але питання визначення інноваційної компетентності підприємства на основі його інноваційних компетенцій є не розглянутими, тому ми вважаємо, що це питання потребує особливої уваги, що і зумовлює актуальність нашого досліджування.

Мета статті полягає у визначенні інноваційної компетентності підприємства як інтегрованого поняття, яке охоплює комплекс інноваційних компетенцій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Непередбачливі умови функціонування господарюючих

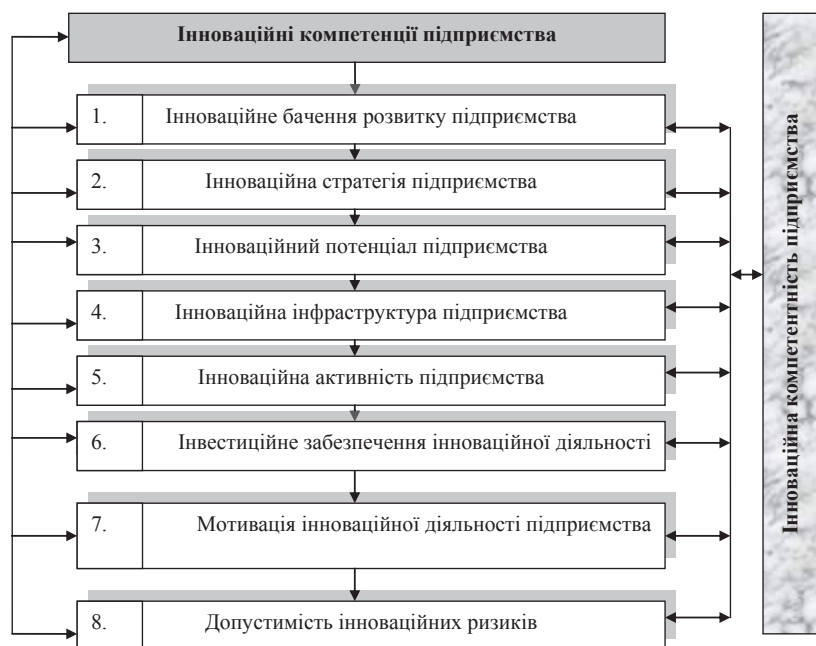
суб'єктів характеризуються високим ступенем невизначеності та динамічності та зумовлюють необхідність пошуку нових, відповідних сучасним реаліям методологічних підходів до забезпечення успішного довгострокового розвитку підприємства. Один із найпоширеніших поглядів на зазначену проблему ґрунтується на визначенні компетенцій підприємства як найбільш впливових чинників його успішного довгострокового розвитку [8].

Як було зазначено вище, інноваційна спрямованість діяльності будь-якого підприємства є обов'язковою умовою його ефективного розвитку. Забезпечити інноваційну спрямованість діяльності підприємства можливо шляхом формування інноваційної компетентності цього підприємства.

Інноваційна компетентність, на нашу думку, – готовність та здатність до здійснення інноваційної діяльності, яка базується на комплексі наявних та/або інноваційних компетенцій підприємства. Під інноваційною компетенцією підприємства слід розуміти окремі аспекти, що характеризують та/або впливають на інноваційну діяльність, в яких підприємство досягло необхідного рівня. Визначення інноваційної компетентності підприємства за допомогою інноваційних компетенцій представлено на рис. 1.

Як видно з рис. 1, інноваційна компетентність підприємства формується на основі взаємозв'язку окремих інноваційних компетенцій, а саме:

1. Інноваційне бачення розвитку підприємства. На думку Дж. Коллінза та Дж. Поррасса, інноваційне бачення має охоплювати три основні компоненти: базові інноваційні цінності підприємства, основні наміри, «великі й амбіційні інноваційні цілі».
2. Інноваційна стратегія підприємства – один із засобів досягнення цілей підприємства, який відрізняється від інших засобів своєю новизною, передусім для даного підприємства [9].
3. Інноваційний потенціал підприємства – інтегральна характеристика комплексу економічних ресурсів, поточних і майбутніх здатностей та можливостей економічної системи здійснювати цілеспря-

Рис. 1. Визначення інноваційної компетентності підприємства на основі його інноваційних компетенцій

Джерело: складено автором на основі власних досліджень

мовану інноваційну діяльність через трансформацію сукупності ресурсів з урахуванням системи внутрішніх і зовнішніх факторів [6].

4. Інноваційна інфраструктура підприємства – сукупність структурних підрозділів та фахових посад, що організують та забезпечують інноваційну діяльність на підприємстві

5. Інноваційна активність підприємства – наявність ефективного досвіду інноваційної діяльності та постійна реалізація різних інноваційних проектів підприємства.

6. Інвестиційне забезпечення інноваційної діяльності – залучення інвестиційних ресурсів для здійснення інноваційної діяльності.

7. Мотивація інноваційної діяльності підприємства – виявлення потреби кожної конкретної людини, з'єднання їх із зовнішніми стимулами, які найбільш повно задовольнятимуть виявлені потреби людини за умови, що буде виконана потрібна для підприємства інноваційна робота [10].

8. Допустимість інноваційних ризиків – допустиме відхилення результатів від інноваційної діяльності.

Отже, для того щоб інноваційні компетенції мали місце, вони повинні відповідати визначеному рівню, тому ми пропонуємо за допомогою експертних оцінок скласти карту оцінки інноваційних компетенцій підприємства (табл. 1), де буде визначений показник інноваційної компетенції підприємства.

Згідно з результатами, отриманими за допомогою табл. 1, якщо показник інноваційної компетенції підприємства більше 15 балів, то інноваційна компетентність цього підприємства дає йому змогу ефективно здійснювати інноваційну діяльність, але якщо показник інноваційної компетенції підприємства менше 14 балів, то запропоновані інноваційні компетенції слід розвивати.

Запропоновані шляхи розвитку інноваційних компетенцій підприємства прив'язані до окремої компетенції (згідно з номером розрахунку на рис. 1), вони мають бути здійснені послідовно, якщо окрема компетенція має негативний рівень розвитку (табл. 1), то треба вжити запропонованих шляхів щодо її розвитку (рис. 2), якщо декілька компетенцій мають недостатній рівень розвитку (табл. 1), то

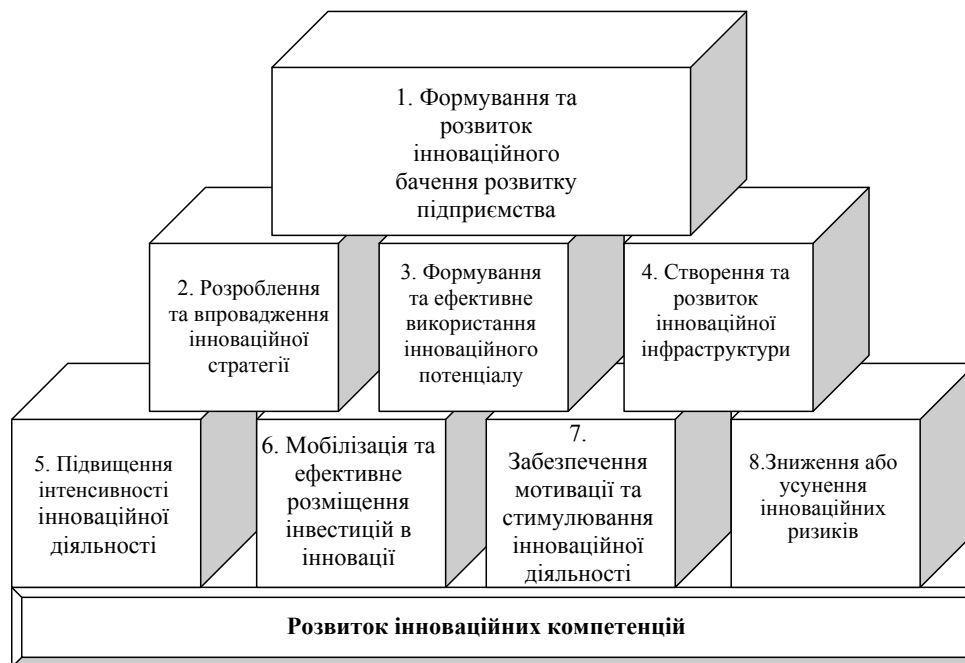

Рис. 2. Розвиток інноваційних компетенцій підприємства

Джерело: складено автором на основі власних досліджень

Таблиця 1

Карта оцінки інноваційних компетенцій підприємства

Інноваційна компетенція	0 балів	1 бал	2 бали	3 бали	Кількість балів
1.Інноваційне бачення	Відсутнє	На стадії формування	Має місце	Постійно розвивається	
2.Інноваційна стратегія	Відсутня	Формується	Реалізується	Постійно розвивається	
3.Інноваційний потенціал	Відсутній	Недостатній	Достатній	Сильний	
4.Інноваційна інфраструктура	Відсутня	Формується	Функціонує	Розвивається	
5.Інноваційна активність	Відсутня	Низька	Середня	Висока	
6.Інвестиційне забезпечення	Відсутнє	Недостатнє	Достатнє	Першочергове	
7.Мотивація інновацій	Відсутня	Недостатня	Достатня	Висока	
8.Інноваційні ризики	Високі	Середні	Низькі	Відсутні	
Показник інноваційної компетенції підприємства	0 ≤ x ≤ 14 балів – інноваційні компетенції розвинуті недостатньо		15 ≤ x ≤ 24 балів – інноваційні компетенції розвинуті достатньо		

Джерело: складено автором на основі власних досліджень

треба вжити низку шляхів розвитку цих компетенцій (рис. 2).

Висновки з проведеного дослідження. На основі проведених досліджень слід зробити такі висновки:

– інноваційна компетентність – це готовність та здатність до здійснення інноваційної діяльності, яка базується на комплексі наявних та/або інноваційних компетенцій підприємства; під інноваційною компетенцією підприємства слід розуміти окремі аспекти, що характеризують та/або впливають на інноваційну діяльність, в яких підприємство досягло необхідного рівня;

– інноваційна компетентність підприємства формується на основі взаємозв'язку окремих інноваційних компетенцій: інноваційного бачення розвитку підприємства; інноваційної стратегії підприємства; інноваційного потенціалу підприємства; інноваційної інфраструктури підприємства; інноваційної активності підприємства; інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності; допустимості інноваційних ризиків;

– запропоновані шляхи розвитку інноваційних компетенцій підприємства прив'язані до окремої компетенції, вони мають бути здійсненими послідовно, якщо окрема компетенція має негативний рівень розвитку, то треба вжити запропоновані шляхи щодо її розвитку.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Вартанова О.В. Компетенція як об'єкт стратегічного управління знаннями підприємства / О.В. Вартанова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://rbis-nbu.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?2015.
2. Вартанова О.В. Формування моделей компетенції підприємства / О.В. Вартанова // Збірник наукових праць ЧДТУ. – 2014 – Вип. 38. – Ч. 1 – С. 174–183.
3. Рассказова Ж.В. К вопросу о соотношении понятий «компетенция» и «компетентность» / Ж.В. Рассказова // Молодой ученый. – 2014. – № 7. – С. 536–538 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://moluch.ru/archive/66/11008/>.
4. Смородинова М.В. Многообразие подходов к определению понятий «компетентность» и «компетенция» / М.В. Смородинова // Актуальные вопросы современной педагогики : материалы IV Междунар. науч. конф. (Уфа, ноябрь 2013 г.). – Уфа : Лайм, 2013. – С. 16–18.
5. Мельник Ю.М. Инновационная стратегия предприятия как джерело його конкурентних переваг / Ю.М. Мельник // Економіка харчової промисловості. – 2015. – Вип. 4. – Т. 7. – С. 67–72.
6. Вострякова В.Ю. Особенности формирования инновационного потенциала предприятия на основе компетентностного подхода / В.Ю. Вострякова // Экономика предприятия: теория та практика : сб. материалов IV Междунар. науч.-практ. конф. (12 жовт. 2012 р.). – К. : КНЕУ, 2012. – С. 99–102 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ir.kneu.edu.ua:8080/handle/2010/8951>.
7. Яненко І.Г. Організаційні компетенції у сфері інноваційної діяльності / І.Г. Яненко // Економіка. – 2010. – С. 172–184 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukr-socium.org.ua/Arhiv/Statii/.../172-184_2'10_-18.p.
8. Верба В.А. Проблеми ідентифікації компетенцій підприємства / В.А. Верба, О.М. Гребешкова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.management.com.ua/strategy/str100.html> 2014.
9. Пожуева Т.О. Инновационная стратегия предприятия в современных условиях / Т.О. Пожуева // Вісник економічної науки України. – 2010. – № 1(17). – С. 163–167 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/45445>.
10. Москалюк О.В. Мотивація інноваційної діяльності на підприємстві / О.В. Москалюк, А.Г. Черномазюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=75669> 2014.

УДК 005.412:334.12.61-022.51(477+100)

Лукашова Л.В.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту

Київського національного торговельно-економічного університету

СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Стаття присвячена дослідженню світового та вітчизняного досвіду розвитку малого підприємництва. Визначені основні критерії віднесення суб'єктів господарювання до суб'єктів малого підприємництва в розрізі окремих країн. Систематизовано та узагальнено світовий досвід державного регулювання господарської діяльності суб'єктів малого підприємництва.

Ключові слова: мале підприємництво, мікропідприємництво, суб'єкти малого підприємництва, критерії приналежності, форми державної підтримки.

Лукашова Л.В. СОСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ СУБЪЕКТОВ МАЛОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В УКРАИНЕ И МИРЕ

Статья посвящена исследованию мирового и отечественного опыта развития малого предпринимательства. Определены основные критерии, согласно которым субъекты хозяйствования относятся к субъектам малого предпринимательства в разрезе отдельных стран. Систематизирован и обобщен мировой опыт государственного регулирования хозяйственной деятельности субъектов малого предпринимательства.

Ключевые слова: малое предпринимательство, микропредпринимательство, субъекты малого предпринимательства, критерии принадлежности, формы государственной поддержки.

Lukashova L.V. CONDITION AND TRENDS OF DEVELOPMENT OF SMALL ENTERPRISE IN UKRAINE AND THE WORLD

The article investigates international and domestic experience of small businesses. The work defines the main criteria for assigning business entities to small businesses in the context of individual countries. The world experience of state regulation of economic activity of small business entities is systematized and summarized.

Keywords: small business, micro entrepreneurship, small business entities, eligibility criteria, forms of government support.

Постановка проблеми. Мале підприємництво відіграє важливу роль у національній економіці. Розвиток малого підприємництва є основою зайнятості та

підтримання добробуту значної частини населення України. Досвід зарубіжних країн із розвинутою ринковою економікою свідчить, що мале підприєм-